

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора,
Заслуженого юриста України Волошина Юрія Олексійовича на
дисертацію Городовенка Артура Вікторовича «Конституційно-правові
засади модернізації системи судів загальної юрисдикції: проблеми теорії
та практики», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право;
муніципальне право (081 – Право)**

Актуальність теми дослідження. З моменту проголошення незалежності України процес реформування Конституції України набув перманентного характеру, і серед основних напрямів конституційної модернізації суспільства окреме місце посідає удосконалення системи судів загальної юрисдикції як в частині процесуальних аспектів здійснення судочинства, так і інституціонального реформування судової системи з метою досягнення найвищої ефективності її функціонування. В свою чергу, становлення України як правової та демократичної держави зумовлює необхідність проведення конституційної реформи судоустрою виключно з метою забезпечення сталого розвитку суспільства та пошуку правових механізмів подолання тих викликів, які стоять перед суспільством.

Обраний народом України та визначений у законодавстві як стратегічна мета європейський вектор розвитку передбачає удосконалення національної системи судів загальної юрисдикції з урахуванням загальновизнаних європейських стандартів, однак правотворчі тенденції та правозастосовна практика свідчать про необхідність пошуку оптимальних форм та методів імплементації європейських стандартів судочинства та судоустрою до національної правової системи. Крім того, наявна складна економічна та політична ситуація потребує від держави консолідації всіх внутрішніх сил, що будуть спрямовані на гармонізацію та адаптацію чинного

законодавства до європейських стандартів з метою удосконалення конституційно-правового регулювання найважливіших суспільних відносин, серед яких – організація та діяльність судової влади на усіх її структурних рівнях.

Таким чином, дисертація А. В. Городовенка присвячена актуальній, малодослідженій, важливій у сучасних умовах конституційно-правового розвитку теоретичній та практично-прикладній науковій проблемі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дослідження ґрунтується на правильних методологічних вихідних позиціях, в основу яких покладено систему загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, призначених для отримання об'єктивних достовірних результатів.

Методологічна база дослідження поєднує в собі загальнонаукові та спеціальні наукові концепції, теорії і методи. Як методологічна база дослідження використовуються такі методи пізнання: історичний, компаративного аналізу, емпіричного узагальнення, моделювання та абстрагування, діалектичний, системний, комплексний та інші. Так, для пізнання юридичного змісту конституційної модернізації системи судів загальної юрисдикції застосовується діалектичний метод. Історичний метод використовувався під час аналізу закономірностей становлення та розвитку судової влади на території сучасної України. Системний метод застосовувався при аналізі конституційно-правового статусу судів загальної юрисдикції у відповідності до чинного законодавства. Методи моделювання та абстрагування використано в процесі дослідження подальших перспектив конституційної модернізації системи судів загальної юрисдикції України. Широко застосовуються також загально-гносеологічні прийоми пізнання – індукції, дедукції, аналізу та синтезу, що уможливило дослідження теоретико-правових та логічних засад конституційної модернізації системи судів загальної юрисдикції у сучасних умовах європейської міждержавної інтеграції.

Комплексність і системність дослідження зазначеної проблематики демонструє структура дисертації А. В. Городовенка. Вона репрезентує його роботу як широке та багатопланове наукове дослідження.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало.

На нашу думку, усі основні завдання дисертаційного дослідження А. В. Городовенка знайшли реальне розв'язання на належному науковому рівні. Відповідні висновки у роботі слід визнати достовірними.

Вважаємо, що є усі підстави для позитивної оцінки А. В. Городовенка як науковця, оскільки він у дисертації наочно демонструє евристичний стиль мислення, здатність робити самостійні висновки, критично оцінювати досягнуте в науці, узагальнювати різні підходи до теоретично складних питань, що розглядаються в дисертації.

Загальний огляд роботи А. В. Городовенка, виконаної на основі кропіткого опрацювання чисельних джерел, свідчить про наявність власного бачення автором переважної більшості з досліджених проблем, що об'єктивно підвищує аксіологічну та інструментально-прикладну цінність змісту дисертації.

Наукова новизна основних положень та висновків дисертації. Дисертація становить цілісне і професійно оформлене дослідження конституційно-правових засад модернізації системи судів загальної юрисдикції України.

Вперше у вітчизняній юридичній науці в дисертації А. В. Городовенка визначено онтологічну домінанту становлення та розвитку судової влади на території сучасної України, якою є функціональна та самоврядна незалежність судової гілки влади, а також функціональний розподіл категорій справ між різними елементами системи судів загальної юрисдикції; встановлено концептуальні особливості конституційно-правового регулювання організації та діяльності органів судової влади в країнах Європи, до яких відносяться: конституційна регламентація основних засад організації та діяльності системи судів загальної юрисдикції; деталізація

конституційно-правового статусу судів загальної юрисдикції на рівні галузевого законодавства; стійка тенденція до розширення обсягу конституційного регулювання функціонування системи судів загальної юрисдикції; визначено ключову домінанту побудови національної системи судів загальної юрисдикції в умовах європейської міждержавної інтеграції, якою є верховенство права як верховенство правового закону у нормативно-правовому регулюванні організації та діяльності судів загальної юрисдикції; обґрунтовано доцільність у сучасних умовах конституційно-правового розвитку запровадження антикорупційної спеціалізації та спеціалізації з питань інтелектуальної власності у вже існуючих судах загальної юрисдикції замість створення окремих спеціалізованих судів; встановлено закономірності співвідношення імплементації європейських стандартів судоустрою до національної правової системи та фундаментального процесу інтернаціоналізації конституційного права; визначено основні напрями впливу процесу реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на подальші перспективи конституційної модернізації системи судів загальної юрисдикції України В роботі ґрунтовно показано, що на сучасному етапі розбудови демократичної, правової, соціальної держави охорона та збереження матеріальних свідчень минулих історичних епох нині постає поруч з такими глобальними проблемами, як екологічна, енергетична, продовольча, а також є одним із пріоритетних напрямів культурної політики усіх держав світу, оскільки культура є фундаментальною основою суспільного розвитку та впливає на усі основні сфери суспільних відносин, визначаючи, серед іншого, можливості того чи іншого суспільства досягти матеріального та нематеріального добробуту на відповідному конкретно-історичному етапі його прогресивного розвитку і модернізаційних трансформацій.

Важливим здобутком є також і те, що у представленій дисертації на підставі ґрунтовного аналізу з'ясовано, що конституційно-правове регулювання організації та діяльності судів загальної юрисдикції в державах

Європи має ряд особливостей: по-перше, в Основному Законі держави, як правило, закладаються основні засади організації та діяльності судової влади; по-друге, система судів загальної юрисдикції на рівні конституції окреслюється концептуально з паралельним визначенням конкретних механізмів реалізації на рівні спеціального законодавства; по-третє, обсяг конституційного регулювання судової влади значно розширився за останні десятиріччя. Провідне місце у процесі конституційної модернізації судоустрою належить державам постсоціалістичного табору. Саме вони проводять активну політику впровадження європейських норм і принципів у функціонування національних судових систем враховуючи досвід держав Європейського Союзу.

Крім того, цілком справедливо зазначається, що імплементація європейських стандартів судоустрою до національної правової системи є безпосереднім проявом фундаментального процесу інтернаціоналізації конституційного права на універсальному та регіональному (європейському) рівні, адже відповідні норми та принципи сформувалися як результат сприйняття в умовах міждержавної інтеграції позитивного досвіду розвинутих правових держав з усталеними та ефективними системами судоустрою.

Дисертаційне дослідження А. В. Городовенка має **суттєве теоретичне та практичне значення**, оскільки викладені в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використаними: у науковій діяльності – для подальшого доктринального опрацювання шляхів удосконалення організації та діяльності системи судів загальної юрисдикції; у правотворчому процесі – при розробці проектів законів, що регулюють сферу судоустрою та судочинства; у правозастосовній діяльності – для теоретико-методологічного забезпечення професійної діяльності суддів та співробітників апаратів судів загальної юрисдикції; у навчальному процесі – при підготовці підручників, навчальних посібників, інших навчальних матеріалів з дисциплін, які розглядають організацію та діяльність судових

органів, конституційно-правовий статус суддів, форми та методи здійснення правосуддя та інших функцій судів загальної юрисдикції.

В той же час в дисертації, як це властиво кожній якісній науковій творчій роботі, містяться окремі недоліки, положення, що викликають сумніви, дискусійні питання.

1. Дисертант цілком слушно зазначає, що ключовою домінантою побудови національної судової системи в умовах європейської міждержавної інтеграції є верховенство права, під яким слід розуміти верховенство правового закону у нормативно-правовому регулюванні організації та діяльності системи судів загальної юрисдикції держави. У цьому зв'язку, як вбачається, більш докладно має бути розкрито концептуальне питання про зміст, сутність та основні механізми забезпечення принципу верховенства права крізь призму основних функцій та завдань судів загальної юрисдикції.

2. Цікаво було б почути точку зору дисертанта щодо подальших перспектив запозичення світового, зокрема – європейського, досвіду для інституціонального реформування системи судів загальної юрисдикції України та інтенсифікації імплементації універсальних та регіональних стандартів судоустрою і судочинства до національної правової системи.

3. На наш погляд, більш докладно слід було проаналізувати конкретні форми та способи впливу правових актів ЄС на удосконалення організації та діяльності судів загальної юрисдикції України у сучасних умовах європейської міждержавної інтеграції.

4. Дослідження більше б виграло з позицій наукової якості та повноти, якщо б автор більш докладно дослідив практично-прикладні особливості забезпечення права на справедливий суд у контексті імплементації та практичної реалізації європейських правових стандартів.

5. Як вбачається, більш комплексно має бути проаналізований взаємозв'язок та співвідношення понять «система судів загальної юрисдикції» та «судова система», що має вагоме теоретико-методологічне та нормопроектне значення.

Висловлені зауваження жодним чином не впливають на загальну позитивну оцінку запропонованого дисертаційного дослідження.

Узагальнюючий висновок: дисертація Городовенка А. В. «Конституційно-правові засади модернізації системи судів загальної юрисдикції: проблеми теорії та практики» є оригінальним дослідженням важливої і дуже складної проблеми, яке відзначається глибиною аналізу, важливістю теоретичних положень і узагальнень, практичних рекомендацій та відповідає вимогам, встановленим у Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 р., а її автор – Городовенко Артур Вікторович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право (081 – Право).

Офіційний опонент

декан факультету міжнародних відносин

Національного авіаційного університету,

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений юрист України

Ю. О. Волошин

Підпис Ю. О. Волошина засвідчую: